

...Līdz ceturtdienai

Rīt, 17. februārī Katoļu Baznīca atzīmē septiņu apustuļu svēto 1233. gadā dibinātā Vissvētākās Jaunavas Marijas "kalpu" (Servītū) ordeņa gadadienu, 22. februāris ir svēta apustuļa Pētera katedrāles (celta 1297.) svētki.

Zemnieka kalendārs. Šodien un rīt Mēness ir Jaunavas zīmē, divas nakamās dienas — līdz piektdienai — pie Strēlnieka. Trešdien pulksten 15.04 sāksies tā pēdējais ceturksnis. Skali, lai labāk degtu, jāplēš pilnā Mēnesī, tad nekūp. Tos senāk plēsa no sausas, kādu gadu rijā zuvušas bērza malkas. Laiks jau sākt domāt par pavasari, tālab atcerēsimies, ka februāris ar "savu uzvedību" pasaka, kas tad sagaida. Ja šis mēnesis ir silts, ja pūš daudz ziemeļvēju, tad Jurgi būs brīnišķīgi. Miglains februāris un apmākusies Sveču diena (pilnīgi bez saules) brīdina par sliktu sienu laiku, bet ja Sveicinē saule tomēr paspīd tik daudz, ka var pagūt zirgu apseglot vai aizjūgt, nav ko bēdāties — sienu sapļausim. Šajā dienā saule patiešām uzsmaidīja. Tas liecina, ka būs labs arī rudzu ziedēšanas laiks. Lai gads būtu jautrs un labs, bet pats cilvēks skaists. Sveču dienā bija jādzer alus, jāsmējas un jābūt jautram, meitām jācēd dzērvenes, lai būtu sārti vaigi — ja kas to bija piemirsis, tad lai atceras nākamajā gadā. Lai nebūtu ugunsgrēku, Sveču dienā nedrīkstēja kurināt uguni, lai čūskas nenāktu uz mājām — nedrīkstēja braukt uz mežu, lai lopiem būtu labums, pat sievietēm bija jāpiedzējas. Ta kā nav joka lieta. Skatīsimies, kādas būs februāra beigas — ja pūšis stipri vēji, gads būs auglīgs, ja pie jumtiem "piekarināsies" garas lāstekas — labi augs un būs garī lini, silts pavasaris.

Zemturis

Nr. 8

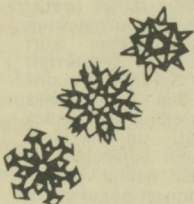
1995. gada 16. februāris

Cena 5 sanfimi

NĀKAMĀJĀ NUMURĀ

- ◇ par LZS kārtējā kongresa norisēm un dokumentiem;
- ◇ par rajona skolu talantīgākajiem bērniem un viņu jaunradi;
- ◇ par zemnieku skolu veidošanas mūsu novadā;
- ◇ par likumdošanas paradoksiem lauksaimniecībā;
- ◇ par cenām
- ◇... apdrošināšanas akciju sabiedrībām;
- ◇ un jaunākajiem notikumiem komercijā.

NODIBINĀJUŠĀS JAUNAS NODAĻAS

Zemnieki aizvien vairāk saprot, ka ar daudzām un dažādajām saimnieciskajām organizācijām, kurās viņus pa lielākajai daļai iesaista "no augšas", vien ir par maz, lai risinātu sasāpējušus jautājumus, tālab iesaistās savā politiskajā organizācijā — Latvijas Zemnieku savienībā. Kārtējā tās kongresa priekšvakarā nodibinājušās pagastu nodaļas Sīlukalnā, kur par priekšsēdētāju ievēlēts Mičuļa kungs, Pelēču pagastā — Vaivodes kundze, Aglonas pagastā — Lukaševičs kundze, Upmalas pagastā — Dzeņa kungs, darbību atjaunojusi Rožkalnu pagasta nodaļa, kur tās vadītājs tagad ir Īvuļa kungs. Uzticamu domubiedrus ap sevi pulcina Bitinas kundze Vārkaņas pagastā un Prikuļa kungs Aizkalnes — te tāpat tiek likti pamati LZS nodaļām. Pirmie partija iestājas rosīgākie saimnieciski, politiski apzinīgākie lauku cilvēki. K. Ulmana izveidotā LZS nebija tikai šaura zemnieku "arodbiedrība", tajā sastāvēja un darbojās plašas masas, ieskaitot skolotājus, mediķus, iestāžu darbiniekus un citus vietējos inteligentus.

MŪSU JUBILĀRI

20. februārī aprit 100 gadi (1890), kopš Daugavpils apriņķī Līvānu pagastā dzimis ievērojams izglītības darbinieks — skolotājs, mēriņieks, zemes inspektors JĀZEPS ANCĀNS. Pirms 75 gadiem — 1920. gada 23. februārī Rēzeknes apriņķa Silajāņu pagastā sūpulis bija kārts sabiedriskajai darbiniecei VALENTĪNAI PIHELEI — bijušajā LPSR valdībā no 1961. līdz 1983. gadam viņa bija sociālās nodrošināšanas ministre. Pagājušā gada 20. februārī apaļu jubileju Preiļu sabiedrība atzīmēja 1944. gada Liepājā dzimušajai kordirģentei, skolotājai un mūzikas skolas direktorei SĀNTAI KARĪNAI OŠAI — tādā, aprit "apaļš" gads, šogad piepildās pilni 30 gadi, kopš viņa strādā Preiļos.

RĪT SĀKAS LZS KĀRTĒJAIS KONGRESS

17. februārī Valsts Bulduru dārzkopības tehnikumā Bulduros, Viestura ielā 6 sākas Latvijas Zemnieku savienības kārtējais kongress. Paredzēts noklausīties A. Rozentāla pārskata ziņojumu, apspriest organizācijas statūtus un programmu jaunā redakcijā, LZS taktiku un stratēģiju 6. Sacīmas vēlēšanu kampaņā, ievēlēt jaunu Centrālo valdi, jaunu savienības vadību, pieņemt rezolūcijas un citus dokumentus, lemt par biedru naudu nākamajam gadam. Darba kārtības projekts sastādīts divām dienām, starplaikā plānot basketbola zibensturnīru un delegātu atpūtas vakaru.

Petera Bernāna foto rāda Preiļu 1. vidusskolas 5. a. klasi.

JĀNIS ŠNEPSTS: PEĻNAS NODOKĻA AVANSS... NO ZAUDĒJUMIEM

Dienas palikušas garākas, saule spīd spožāk, modinādama zemniekos izeis pazīstamo nemieru par lauku darbu gadskārtējo atsākšanu. Ne vienmēr bijis iespējams visu sagatavot un sakārtot laikus, pat rūpīgām un tālredzīgām saimniecēm šis vai tas izrādās "palicis aiz redzes loka". Vēl var visu pagūt bez steigas. Arī tehnikas remontu. Ja runājam par pašgājējiem un agregatējamajām lauksaimniecības mašīnām, inventāru — domas pievēršas SIA "Agroapģāde", kas atrodas Rušonas pagasta centrā Aglonas dzelzļa stacijā. Tā ir bagātākā organizācija rajonā, dažos tehnikas veidos — arī visā mūsu Latgalē, savas potences saglabājusi par spīti visām ekonomiskajām grūtībām, izveidojusi arī modernu un efektīvu sistēmu klientu apkalpošanai, darbu padarot veikli un kvalitatīvi. Direktors Jānis Šnepsts, kurš bija pie tās izveidošanas kā apvienības "Latvijas lauk-technika" materiālās apgādes bāzes vadītājs, ieguldījis daudz pūļu, lai uzņēmums būtu noderīgs ik katram.

JĀNIS ŠNEPSTS:
— Tagad mūsu kantori, teritorijā un noliktavās vērojama aizvien lielāka rosība. Klientiem piedāvājam pilnīgi visu — tehnikas remontiem nepieciešamās

sezonas preces (lemešus, kultivatorus, zobus u.c.), pašgājējas mašīnas (traktor, kombainus, automašīnas), servisa un remontu pakalpojumus, iznomājam traktor, automašīnas un kombainus. Par to visu "Zemturis" jau informēja savus lasītājus. Taču mūsu piedāvājums, lai arī tas viss ir vajadzīgs zemniekam, nav viņam pa kabatā aiz tā vienkāršā iemesla, ka... vispār nav naudas. Pastāv dažādi atvieglējumi, tos cenšamies pat vēl "mīkstināt", vienai izrādās "ne pa zobam". Mūsu sabiedrība, kas visa sagādāšanai nēmusi lielus kredītus, nespēj laikā tikt galā ar procentu maksājumiem. Mūsu bilance ir rajona lauksaimniecības stāvokļa spoguļis: zemnieki nabagi un apgrozījuma nav, noliktavās sakrājies pēc savas būtības ļoti "ejošu" preču daudz, tomēr apgrozījums neliels, strādājam ar zaudējumiem. Es nesaprotu valdības politiku, ka mums vienai jāiemaksā iespējamās peļņas avanss un pie tam katru mēnesi. Peļņa no... zaudējumiem. Sola gan atgriezti, taču par pagājušo gadu neko vēl neesam atdabūjuši, turpinām izjust spiedienu, lai iemaksājam jaunus avansus.

Pierakstīja A. Mežmalis

KĀRTĒJĀ PAGASTU DIENA

7. februārī rajona padomes zālē notika kārtējā pagastu padomju un pilsētu domju priekšsēdētāju, sekretāru un grāmatvežu semināro nodarbību diena.

Par pagastu pašvaldību funkciju palielināšanu un līdz ar to lielāku atbildību runāja rajona padomes priekšsēdētājs I. Meluškāns un rajona padomes budžeta nodaļas specialistes. Ar zemes īpašumu reģistrāciju un tās paātrināšanas principiem iepazīstināja VZD rajona nodaļas priekšnieks A. Valainis un šīs nodaļas grāmatvedības un lietvedības vadītāja E. Sudnika. Preiļu mežniecības priekšnieks J. Krasnais pastāstīja par stāvokli, kāds tagad valda šajā jomā.

Darbu sākusī jauna institūcija — rajona naturalizācijas pārvalde, par to un uzdevumiem informēja Rēzeknes teritoriālās nodaļas Preiļu filiāles galvenā speciāliste S. Brokāne, bet rajona valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspektore I. Stūre — par jaunāko likumdošanā, kas attiecas uz šiem pieminek-

ļiem un to īpašumtiesību nostiprināšanu Zemesgrāmatās.

Ar ceļu uzturēšanu saistītiem jautājumiem pašvaldību darbiniekiem atbildes sniedza ceļu fonda līdzekļu apsaimniekošanas darbinieks, galvenais speciālists A. Bilzens.

Par savu darbu, iecerēm un uzdevumiem klātesošiem skaidroja Lauksaimniecības konsultāciju rajona biroja vadītājs M. Liniņš, kurš mudināja uz aktīvu līdzdalību labāko pagastu skates rīkošanā, S. Upeniece — par jaunatnes centra darbības uzsākšanu, sociālās aprūpes nodaļas vadītāja J. Fadejeva — par to, kā sokas tā dēvēto "sociālo gultu" izveidošana. Par grāmatvedības darbā pamanītajām kļūdām runāja A. Sunepa, par ienākumu deklarācijām, valsts Reformu ministrijas nolikumu un citiem normatīvajiem dokumentiem stāstīja A. Pastore.

Noslēgumā par pašvaldību mācību centra semināros gūto pieredzi stāstīja Sīlukalna pagasta grāmatvede Marija Upeniece.

A. Pastore

BUDŽETA TAPŠANA

Aizvadītajā nedēļā rajona padomes namā noteiktajā laikā ieradās rajona padomes budžeta organizāciju — kredītu rīkotāju organizāciju vadītāji un grāmatveži, lai kopīgi ar padomes pārstāvjiem izstrādātu nodošanai komiteju un padomes apstiprināšanai projektus un nolikumus par 1995. gada budžetu. Šo procedūru "izgāja" bibliotēkas, mākslas un mūzikas skolas, vēstures un lietišķās mākslas muzejs, Preiļu kultūras nams un kultūras pasākumu organizētāji, skolu valde. Pirmdien, 13. februārī darbs turpinājās ar sporta, sociālās nodrošināšanas un pašas padomes finansēm. Vakar, 15. februārī šos variantus apskatīja komiteju sēdes un galavārdu padome teiks 24. februārī.

Dažādi tiek uztverti un diskutēti jautājumi par pašvaldību budžeta veidošanu pēc izlīdzināšanas principa, kas vienkāršoti izpaužas kā naudas atvilkšana bagātākajām pašvaldībām, un fēdošana nabadzīgākajām. Ventspils mērs Lembergs to uzskata par aplaupīšanu.

Agris Liepiņš

"Dienas Biznesa" karikatūru nodaļa

TIEKAS JAUNIE TALANTI

Skolēnu jaunrades nams šo savu kārtējo pasākumu — jauno dzejnieku, stāstnieku un komponētāju tikšanos bija sarīkojis bērnu dārzina "Auseklītis" un Preiļu 1. vidusskolas jaunāko klašu skolā, kamēr pirmklasnieki baudīja brīvdienas. Bija sapulcējušies ap sešiem desmitiem dažādu klašu pārstāvji, lielākajā vairumā meitenes, no Preiļu un Līvānu pirmajām vidusskolām, Aglonas internātgimnāzijas, Rudzātu un Vārkaņas lauku vidusskolām, Vanagu, Galēnu, Jersikas, Jaunsilavas, Rožupes un citām pamatskolām. Pašas jaunākās dzejnieces un komponistes mācās trešajās klasēs un dzejot sākušas no četriem gadu vecuma, citi — vidusskolas pēdējās klasēs. Ši bija viņu pirmā publiskā uzstāšanās. Aglonieši, preiļieši un galēnieši izdod savus literārus krājumiņus. Noslēgumā, pirms sveču pasniegšanas skolām, kuras bija pārstāvētas, bloknotiņu katram dalībniekam un liela klingera kopīgas ešanas vārds tika dots "Zemtura" izdevējam A. Rancānam, kurš skolu talantiem solīja visplašākās iespējas publicēties, lai sacerējumus varētu izlasīt arī tētis mājās, skolas direktors, visa skola un arī citi. Šodien laikraksta 3. lappusē — pirmā bezdelīga.

VIESNĪCA, IESTĀDES, VEIKALI

STĀSTA, SIA RBKK DIREKTORA VIETNIEKS VLADIMIRS SLOBODJERS:

— Vispirms atbildēšu uz jūsu jautājumu: kā atšifrējams RBKK: tā ir Remontu un būvniecības komerciālā kompānija. Es, kā direktora vietnieks, atbildu par tīrību un viesnīcas korpusa darbību. SIA dibināšanas iniciatīva pieder Sergejam Serkova kungam, viņš ir viens no valdes locekļiem.

Par saviem darba iecirkņiem. Nupat uzbūvēts vēl viens paviljons Preiļu tirgus laukumā, strādājam pie teritorijas paplašināšanas, straujos tempos rit kafēnīcas celtniecība, par ko mūsu klienti būs iepriecināti ziemas mēnešos, jo varēs sasildīties un, iemalkojot kafiju vai tēju, ieturēt arī vieglas pusdienas.

Otrs nozīmīgākais objekts ir nama, kur atrodas viesnīca un dažādi veikali, savešana kārtībā. Izdarām nepieciešamos remontus un pielāgojam noteiktām vajadzībām. Šis darbs iet uz beigām, zināmi nama izmantotāji un vairāki jau arī "pierakstījušies".

Trešais stāvs pilnīgi atvēlēts viesnīcai, tur ir un būs 16 vienkāršāki, un četri luksusa numuri, mūsu pilsētas ciemiņiem būs ko izvēlēties. Šajā stāvā mums vēl

jāpastrādā, sevišķi ar telpu sagatavošanu vecās viesnīcas daļā, kur plānojam šos luksusus.

Otrais stāvs tiek nodots iestāžu rīcībā. Te jau strādā Zemesgrāmatu nodaļa un notāra kantoris. Pēc pāris nedēļām durvis vērš Preiļu zemes ierīcības kantoris, citi. Paredzētas telpas astoņiem ofisiem, kā tagad esam sākuši saukt iestāžu un organizāciju kantorus, to starpā būs arī individuālās firmas.

Pirmajā stāvā saimniekos veikali. Starp tiem jau pazīstami un iecienīti "Karīna", "Lats", "Vis—vita", "NO", rotallietu un citi, kopā seši. Tie pircējiem piedāvās visdažādākās preces no pārtikas līdz kultūrai un sadzīves vajadzībām nepieciešamajām.

Tā kā SIA RBKK uzņēmusies atbildību par visu šo namu, tad pastāvīgi gādāsim, lai tie būtu ērti un patīkami strādāt, omulīgi justos apmeklētāji. Celtniecība atrodas mūsu pilsētas centrā, tieši sabiedrisko un administratīvo iestāžu dislokācijas tuvumā, tad lietderīgi ir izveidot šādu konglomerātu. Par to sevišķi priecīgi būs iebraucēji.

(7. turpinājums. Sāk. Nr. 1)

Tāpat ne mazāka nozīme bija skolu kvalitatīvai izgaismībai. Līdzīgi Kurzemei un Vidzemei, tikai ar gadu desmit nokavēšanos, Latgales tautskolas pārgāja uz četrgadīgu apmācību, bet Līvānu skolu pārorganizēja par divklasīgu ar piecu gadu apmācību. Nepilntiesīgos skolotājus pakāpeniski aizstāja ar skolotāju semināru absolventiem. Reizē ar to mainījās viņu attieksme ne vien pret bērniem, bet arī vecākiem un visu pagasta sabiedrību. Daudzus labā atmiņā paturēja vēlākās paaudzēs, piemēram, Ludzas apriņķa Liepnas skolotāju Aleksi Grāvīti, kurš katru rītu uz skolu mēroja 5 kilometrus garu ceļu.

Neilgā laikā sprīdi — 5 gadus — skolu skaits vēl vairāk palielinājās. 1901. gadā mācību apgabala kuratora pārskats Latgales apriņķos min 63 skolas: Daugavpils — 20, Rēzeknes — 19, Ludzas — 24. Jau agrāk minētajām 13 pareizticīgo draudzes skolām bija pievienojušas vēl 3, tajā skaitā Viļakas pagasta Eržepoles meiteņu skola, Bērzgales pagasta Tilžas zēnu un meiteņu skola. Tādējādi zemnieku skolu skaits šajos apriņķos bija 79.

Tomēr ar mācību darbu bija saistītas problēmas, kuras atrisināt nevarēja ne pagastu sabiedrības, ne skolotāji. Piemēram, grāmatu trūkums. Tās katrai skolai ik gadu iedalīja mācību apgabals, pie tam niecīgu eksemplāru skaitu. Vienīgais izņēmums bija reliģija, kur mācību grāmatu skaits bija pietiekams. Piemēram, Preiļu divklasīgai skolai, kurā mācījās pāri 100 skolnieku, 1900. gadā izsūtīja 63 ticības mācības grāmatas par 13,19 rubliem un tikai 2 Jevtuševska aritmētikas uzdevumu krājumus par 3,40 rubliem, 1 aritmētikas grāmatu par 35 kapeikām. Kalupes skolai — ticības mācības grāmatas par 7,35 rubliem, 1 rēķināšanas grāmatu. Pie tam ne visas skolas katru gadu saņēma mācību grāmatas. 1900. gadā Daugavpils apriņķī tās saņēma 9, bet 1901. gadā — tikai 3. Nelielais tautskolu skaits nesēja apmierināt iedzīvotāju vajadzības. Arī Latgalē kapitalisma attīstība izvirzīja prasī-

VĒSTURES LAPPUSES ŠKIROT

Jānis Rozāds

LATGALES ZEMNIEKU SKOLU SĀKOTNE

bas pēc elementārās izglītības, sevišķi tiem, kas darbu devās meklēt ārpus dzimtās sādžas robežām. Zemes darbi sakarā ar ceļu un dzelzceļu būvēšanu tuvakajā apkaimē bija beigušies, vajadzēja ko meklēt rūpniecības centros. Tur prasīja elementāru izglītību ieguvušus cilvēkus, lasīt, rēķināt un rakstīt pratējus. Turpretī vietējās skolas pastāvīgie noteikumi par skolēnu uzņemšanu liedza tajā iekļūt pat tādiem, kuri vēlējās. Vajadzēja mācīties patstāvīgi, respektīvi, mājās. Šeit jāizšķir divi posmi. Vispirms tā bija lasītprasmes apgušana dzimtajā valodā, ko sniedza māte, ja prata lasīt, un baznīcas vajadzību apmierināšanai nepieciešamie pārtari. Ja vecāki paši nebija spējīgi mācīt bērnus, tie lasītprasmi apguva citu vadībā, pulcējoties vienkopus vairākiem tuvējās apkārtnes bērniem. Šādu veidu atbalstīja katolu garīdznieki latīņu burtiem iespiesto grāmatu aizlieguma laikā, lietojot nelegāli Vācijā no polu valodas tulkotās un iespiestas lūgšanu grāmatas.

Atšķirībā no Kurzemes un Vidzemes, Latgales skolu noteikumi, t. s. "Nolikumi" mājās mācību neparedzēja. Tomēr kā mācību apgabala kurators, tā Izglītības ministrija zināja par tās pastāvēšanu. Prasību, lai mājās mācības vadītājam būtu mājskolotāja tiesības (mājskolotājiem eksāmenā izvirzīja augstākas prasības nekā skolotāju semināra) nozīmēja šī veida apmācību likvidēšanu. Izglītības ministrija tomēr bija tādos ieskaatos, ka pār šīm personām jānodibina zināma kontrole. Šādā noskaņā bija ieturēts

izglītības ministra norādījums mācību apgabala kuratoram 1889. gadā.

Mācību apgabala kuratora iesaki bija pretēji ministrijas norādījumiem. Savu nostāju viņš pamatoja ar mācību apgabala savdabīgiem apstākļiem un uzskatīja, ka mājās mācība šeit ir ne vien neapmierinoša, bet pat kaitīga, jo tā kļuva par līdzekli mātes valodas saglabāšanai, polu skolas legalizācijā un attīstītu separatisma tendences. Nobeigumā mācību apgabala kurators izvirzīja savdabīgu ultimātu — vai ministrija norādījums jāpieņem zināšanai, vai izpildīšanai. Ministrs atbildēja lakoniski — "Pieņem zināšanai".

Būtbūt tas nozīmēja to personu vajāšanu un sodīšanu, kuras bērnu ievadīja ar latīņu burtiem iespiesto grāmatu pasaulē un mācīja mātes valodā. Neskatoties uz izglītības ministra un kuratora attieksmi pret latviešu valodu, kaut arī augšzemnieku dialektā, mājās mācība turpinājās. To veica galvenokārt lasītprasmes sievietes, kas apstāvēja mājas un ciemus, pagastu pēc pagasta. Ja par viņu darbu literatūrā līdz šim bija sastopami tikai vispārīgi norādījumi, 1897. gada tautas skaitlīšanas materiālos minēti konkrēti dati — vārdi un uzvārdi, to, kuras par savu galveno ienākumu avotu uzdeva bērnu mācīšanu lasīt. Cienu rada šo sieviešu drosmi nosaukt savu nodarbošanos, zinot, ka tā sodāma.

Turpinājums sekos

Vai jūs uzticaties vai neuzticaties...

	Uzticās	Nezina	Neuzticās
	%	%	%
LDDP	12	46	42
Tautsaimnieku politiskajai apvienībai	17	38	45
LTF	18	33	49
Demokrātiskajai partijai	19	37	45
"Līdztiesībai"	20	25	55
Tautas kustībai "Latvija"	20	35	45
Tautas Saskaņas partijai	20	37	43
Frakcijai "Tēvzeme un brīvība"	22	32	46
Kristīgo demokrātu savienībai	22	36	42
"Latvijas Ceļam"	25	20	55
LNNK	25	26	49
Zemnieku savienībai	34	28	38
Latvijas Zaļajai partijai	37	32	31

No "Latvijas fakts" aptaujas rezultātiem

JERSIKAS SENATNE

Senatnes apcerei tēlotājā mākslā pievērsušies daudzi mākslinieki, ir arī gleznas, veļlītas Jersikas valsts varonīgajai pagātnē, pils ieņemšanai un nodedzināšanai. Starp ārzemju latviešiem pazīstamais mākslinieks J. Deksnis to rāda mierlaiku apstākļos. Viņa gleznu eļļā "Kēneņš Vysvaldis dūdas sovās valsts dareižonās" (augšā) un "Atsargiņona" reprodukcijas.

GLUŽI KĀ...

Šim izdevumam cienījams vecums — 73. Tas ir "Latgolas zemnieku kalendārs 1922. godam", izdevusi Latgales Kristīgo zemnieku savienība un nodrukāts Rēzeknes tipogrāfijā "Dorbs un Zinība". Ievietota "Vēstule no eļņes", ko parakstījis "Tovs draugs Skružis" un "Atstostējis Spunde". Pēc stila un manieres stipri atgādina monsignoru Nikodemu Rancānu. Tas, ko viņš izsmej 75 gadus atpakaļ, ir tikpat aktuāls arī šodien. Sniedzam dažus fragmentus.

Gadējās krystobys. Vysi stypry samete. Jau izklotā vīns ūtrs struceīts, a kungi, lyugūti i nalyugūti i nadūmoj it uz sātu, lai gon gaili jau seņ nudzidoja i nabeja kō beifūs, ka aizis jīm priškā kaidis smuts i sōks bīdnūt pi syla Koplīm. Vajadzēja tod saimīnikam vēl raizi it uz pogrobu ar krūzi.

Tikkū jys jau rauga tacynūt šmakovcenu, pamona nazku spēidūšu kōktā. Saimīniks sazatryukst. Voi na valny te sežut. Tūmār daif klōtu. Tovu breinumu. Uz tukšō struceiša izlykta vēstule, saraksteita uz skōrda. Jys gyun jū, bet tyulen nūsvīž uz zemes. Vēstule beja tik korsta, ka apdazynōja pērstus. Saimīniku apjem lela baile. Jam izkreit i skrūze nu rūkom, i šarmas viņ pōrskrin pa muguru. Tūmār jys, atdzysnōjīs skōrda vēstuli izalējusā šmakovkā, tepat pogrobā pi aizdagtō skola sōka laseit.

"Lai tevi nūraun vysi ragaini, meilū tu munu sābreit!

Es tyku, draugs, eļņē: gunis, sārs, dyumi tai it, tai i kyup. A cik tūs valnu: i lelu, i mozu, rasnu, tyvu... ar taidīm gādnīm purnīm un smecerem, ka izstōsteit pat navar.

Smuti klīdz, blaun, rāc, zvīdz, gaudoj, svilpoj, krāc, mauroj, šņōc... sausmās viņ jam.

Daif ti maņa taidis naleis šmurguleits — valnāns.

"A kas" — soka — "voi nav tev, kaimiņ, solts?"

Mani apjēme lela dusme. Kū, dūmoju, taidis pūrdulāns maņ vēl pisasmeļ. Jis valns un ari es tagad palyku par smutu. Tod spēru jam ar kōju vādarā. Tyulen pi manis klōt kaidis lelōks.

Es gyvu aiz astis tam pat mozōkajam valnānam, aptynu jū ap rūku un trauču pa purnu lelōkajam. Cēlēs brismēigs trūksnis. Saskrēja daudzi smutu, sadeve maņ pa nōsi i vad da eļnes komendantam voi kaidam ti prystavam.

"Vedit" — soku, — "voi ta maņ pyrmū reizi runōt ar taidīm kungim. Tu jau pats lobōk zyni, draugs, cik reīžu mes bejom ar tevi aresteitēti par kaušmūs.

Komendants dusmeigi mete ar acim uz sova sekretara. Tys izmauce uz smeceres taidus oklerus, kai dzelza cela mašynys lukturi. Ilgi skūrstēja nazkaidu bīzu bīzu grōmotu un golā sōka skaitēt: "Skružis nu Struceišu solas pa vysu sovu dzeivi sapnōja tikai par četrom litom: malnu, meikstu risoru līneiku, opolu zirzēni, skaitu sivu un šmakovkys struceitēti.

"Uz bazneicu jys staigōja?" — rōda uz maņim ar sovīm nogīm komendants.

"Tfu, tova valna zameiba" — nūzasplaun sekretars, — "nimos nā! Vēl i cytus atrunōja, i sacēja, ka jū vajagut izjaukt un pōrtaisēt pār teatrī."

"Molocs!" — klīdz eļnes komendants un dūd mutes — "Latgalit, tu esi myusu draugs!"

"Palaist" — soka, — "da reitam valā."

Tod staigōju es sev pa eļņi, a pēc manis čāpoj valnuks. I jys verās, lai naieimu kur vasōkā vitā. Izbēgt nu šejinis, bratka, nikai navar.

"Parōdi tu maņ ceļu un pastōsti, kas i par kū tyka eļņē" — soku malnam sovam sorgam.

"Labi" — atbild smuts, — "ej viņ pēc manis".

Verūs, nazkaidi divi veiriši vīns ūtru syt. Ot, nagudri, dūmoju, moz jim jau tō, ka valny mūka lauds, a te kaujās vēl pošī sovā storpā.

"Kas te par breinumu?" — vaicoju nu sova celabīda.

"A tovi pat tautiši streidōs par zemi. Dzeivodami vēl tymā molā, kur speid saule, ji nikai navarēja sadarēt par ežmali un myužeigi vīns ūtram lōpeja pakaušus.

"A kas te taid ispundeits šymā dzelza redelē?"

"Deputats. Jys beja apsulējis zemīnikim zemi bez mokas, bet pēc nikō jim naideve" — smejōs valns.

Staigoj nabogs deputats pa redeli, aršyns rūkā i vysi mēreļ zemi.

"A dēl kam jam taidys leļys redelis?"

"Pasaver" — soka, — "cik myusim jīmōs vēl vajaga capynot taidu kundzeņu. Tykuši Satversmis sapuļci ji gōdōja tikai par sevi, a par bolsōtōjīm moz jim sōpēja golvas!"

Ejam vysi dziļōk. Radzu, stōv kukulš uz kukulā salykti tik augši, kai myusu syla egle. Pats zamejōkis cīzi plots, plotōks par mōrku. Cyti pēc cyta it mozōki, pats vērsējais izaver kai ūla. Apleik daudzi naskaidu iredņū ar zvaigzēm uz capurem un pūgotīm mundīrim. Vēl vairōk te trynās naškeistu goru, ar zūbim viņ klabyņoj. Pi kotra sokumi rūkā i dzan ji šytūs iredņus kōpt da

pošai vērsynei. Kas nūjimsūt tū možu vērsēju kukuleiti, tū laisškūt valā.

Kop vīns pēc ūtra šiti Latgolas bejuši labdari. Jau jau tyulen sagyus. Bet kas tū deve! Valny nasnauz, ar kōšim aizmat zemejū kukulī un valk uz sevi, cyti pošī sakreit gubā un vysi iredni vōļōjās pa zemi. Smu ti sōc jūs badeit un aizstota nu jauna likt kukulī uz kukulā.

"Kū tu dor!" — aizabļōve mums malnais sorgs, — "navar!"

Es pa tū laiku viņam valnam izrōvu nu rūkom sokumus un gribēju jau idūrt meža pōrziņam. Cik mani jys, pogōns, pīkomoja, cikom dabōju pōrs bolku un vazumeņu molkys. A kukulū jam vajadzēja atvest na viņu pōru.

Radzu, svylst mežs. Ragaini jymā capynoj nazkaidus lauds. Vaicoju nu valna — kas jū taidi? — A Zaplandijas bejušo valdeiba, tykuse pi šim par sovas valsts meža izcērsonu un pōrdūsonu sveštautišīm. Vacū mežu izbeiguse, a jauna nalykuse audzeit.

Pošu prezidentu valny svylnoj uz bārza molkys, ministrus uz egles un prides, a cytus, seikōkus irednus un meža pōrziņus — ar žogorym un myusu torku.

Dūzgon patōli nazcik vitōs pastateitys leļys zirklis, garō kys pat par žepuru kōrtim. Nazkaidīm profesorim — volūdīnikim un jūs pīkritejīm ragaini grīž mēles. Tū blaun, zynoms, na sovā bolsā.

"Kū jī taidu padarējusī?" — vaicoju nu smuta.

"A kam" — soka, — "Latgalu izlūksni gribēja pōrtaisēt par čyļu volūdū."

"Aha!" — aizaklīdžu es, — "tykot, pogōni, spristā! Grīžat jim nūst i ausis!"

A vīns nu jīm, ar atgrīztu jau mēli, burbulēļ:

"A tevi, čangalīt, valny liks izamocēt picas latgališū gramatikys, viņu ūtrai pretiveigys."

Es pīkūžu sovu mēli un devūs soņim. Taisneību, dūmoju, pogōns soka.

"Isim tōļōk!" — skubynoju mani smuts. — "Es parōdeišu tev cytus eļnes dzeivōtōjūs: žeidus, čyuksteitōjūs, dadzynōtōjūs un tovs pat politiskōs partejis, kuras i eļņi navar sasvīnōt..."

"Nā, nagribu, gon byus i to, kū redzēju!

Ja syuteisi maņ vēstuli, tod pīrksti jū uz skrūzis un nūlic kur apeiņūs. Taida maņ beja ar valnym nūruna. Lobas dīnas Tev un vysi smutu smutīm. Jī gaidīt gaida Tevis eļņē. Tovs draugs Skružis.

Atstostēja Spunde

SKOLĒNU JAUNRADES CENTRĀ

Jau otro nedēļu skatāma audzēkņu darbu izstāde. Tajā savus darinājumus rāda meitenes no rokdarbnieču pulciņa Karina Vetoškina, Solveiga Zalāne, Sigita Soprovskā un Vita Fadejeva. Šutos apģērbus darinājušas Guna Ormane un Kristīne Litauniece, mezglojumus veidojusi Inga Soldāne. Ar zīmējumiem skatītājus iepazīstina Dana Voronkina.

Bērns šai personalizētai sagatavoja pulciņu vadītāji V. Smāne, V. Kokoriēte un D. Švalbe.

I. Peiseniece

AIZ ARHĪVA DURVĪM

Balto namiņu Daugavpils ielā iepretī 1. vidusskolai zina visi — te reģistrētas laulības, bērnu piedzimšana un savu dzīves mūžu nogājušie cilvēki. Jau pirms darba dienas sākuma pie durvīm drūzmējas apmeklētāji ieradusies pēc dokumentiem — vienam vajadzīgas ziņas par senčiem, citam pašam jāsaņem dzimšanas apliecības dublikāts... Darbinieces aizņēmtas, lai varētu apkalpot visus, kas atnākuši un atbraukuši, var atļauties tikai lietišķas sarunas. Cerēdams, ka stundu pirms darba beigām tomēr viņam vairāk brīva laika, veru durvis. Tikai dažī apmeklētāji kavējas priekšelpā.

Aiz durvīm, kā bibliotēkā, sarindoti cieši piebāzti plaukti, mapes un grāmatas liecina par solidu vecumu un daudzkārtēju lietošanu. Aizvadītāji, 1994. gadā, izsniegti arī pieciem tūkstošiem dokumentu, ziņas bija jāņem no plauktiem un jānokopē attiecīgi ieraksti. Tagad šī dzimtsarakstu nodaļa apkalpo tikai Preiļus, taču te gadu gaitā sakrājušies dokumenti par visā rajonā tagad un kādreiz dzīvojušiem cilvēkiem. Tos nodot pagastiem nebūtu lietderīgi, jo cilvēki izklīduši, arī ārpus rajona robežām, lai savāktu vajadzīgo, tiem būtu jāapbraukā pagasti.

Saurajā telpā, kur inspektore Anitra Sondore un Ināra Časno apkalpo apmeklētājus, grūti sarunāties. Vadītāja A. Loginovas kundze atnes visvecāko no baznīcas grāmatām — ieraksti sākas tieši pirms simts gadiem — 1895. gadā. Kaligrāfiskā rokrakstā atzīmēts, ka 11. maijā Galēnu Romas katoļu baznīcā, izdarot visas rituālā paredzētās ceremonijas, baznīckungs Semjons Misjūnas nokristījis pusiīti Izidoru, šī pagasta Polkoronas laulāto draugu Ādama un Annas Bernanovu dēlu, kūmās bijuši zemnieki Antons Mičulis un Marta Bernāne no Meža Trūpiem.

Šis un visi citi ieraksti ir krievu valodā, visiem uzvārdiem piekabīnātas galotnes -ovs, kas nozīmē — tā un tā dēls. Un tā Bernāni kļuvi par Bernanoviem, Mičuļi — par Mičuļoviem. Trūpi — par Trupoviem un tā tālāk. Jāni saukti par Ivaniem, Juri — par Georgiem, Jāzepi — par Osiņiem...

— Tas mums tagad jāatšifrē, jo turpmāk visi šie "modernizējumi" tomēr atemsti. Vispār, pirmskara laika baznīcu grāmatas ir labi saglabājušas ierakstus, tajās dotas visas svarīgākās ziņas. Šī ir pati vecākā, bet pārsvārā mūsu arhīvā tās no 1906. gada. Par laika posmu no 1941. gada janvāra līdz tā paša gada novembrim vispār nav nekādu ierakstu un mēs nezīnām, kālab tas tā. Bojā gājuši arī nav, jo novembrī atsākti ar 1. numuru. Sākot ar 1922. gadu šādas grāmatas tika ieviestas arī pagastos un tās pastāvēja paralēli baznīcu grāmatām. Bija no laba papīra. Kara laikos papīrs kļuvis sliktāks, izmainījies formāts. Pazudusi arī tā atbildības izjūta, kas vērojama agrāk, ieraksti ir pavirši. Sevišķi pēc 1945. gada. Kad 1950. gadā izveidoja ciemu padomes, to ierēdņi laikam gan bijuši ļoti maz izglītoti, jo ieraksti ir gluži nelasāmi, kļūdaini un mums jāatšifrē kā šarādes. Atkal atsākas Jāņu pārvēšana Ivanos un Puduļu — par Puduleviem, — stāsta A. Loginova.

Ar bijību veru nodzeltējušās lapas, kurām priesteru roka pieskārusies tik sen atpakaļ. Te ir daļa no mūsu novada vēstures, te ir ziņas par konkrētiem cilvēkiem, par viņu piedzimšanas, dzīves un aiziešanas mūžībā svarīgākajiem gadījumiem. No lapām vēdi pagājušā gadsimta elpa, gadsimtu mijas dvašojušs. No drukas aizlieguma laikiem var izsekot Latvijas neatkarības tapšanai un svešzemju iebrucēju atstātajam pēdām. Un atkal esam pie jauna gadsimta sliekšņa. Katrai baznīcai sava grāmata, bet bijis arī 1906. gadā Lejasdaugavas dekanāts, kurā ietilpa Aglonas, Bērzgales, Rušonas, Jasmuižas, Nīdermūižas, Kalupes, Vārkavas, Preiļu draudzes — šī grāmata krievu valodā. Galēnu un Livānu draudzes bijušas patstāvīgas, bet arī to grāmatas ir krieviskās.

Pēc 1915. gada nav Rušonas, Vanagu Znotiņu un Madalīnas baznīcu grāmatu, iespējams gājušas bojā vai glabājas šajās baznīcās uz vietas. Līdz 1922. gadam tajās nerakstīja ziņas par pilsonību. Bet vislabāk darbiniecēm patīkot grāmatas, kuras satur ziņas par 1938. gadu — tur bagātīgi ieraksti. Miršanas atzīmes

izdarītas reizēm visai imponanti: viens miris no sirds, kādam nāves cēlonis bijušas skumjas, bet kādam pat šāds ieraksts — "diagnoze".

Vecdicībnieku draudžu baznīcu grāmatas saglabājušas diezgan slikti, vecākā ir Skangelu un no 1910. gada, citas pārsvārā no 1923. gada. No Preiļu draudzes nav nevienas, tāpat no Pētermūižas. Interesanti, ka Latvijas neatkarības laikā ieraksti izdarīti latviski. Ziņas nepilnīgas, nav uzrādīti uzvārdi, īpašās piezīmēs norādīts, ka šie cilvēki bijuši lasīt un rakstīt nepratēji. No pareizticīgo draudzēm ir tikai viena — svētā Nikolaja Riebiņu draudzes, tā satur ziņas no 1906. līdz 1944. gadam. Pirmais ieraksts jaundzimušo grāmatā vēltīts Felikejai Smukšai, dzimušai 1883. gada 30. janvārī Silajāņu pagastā, kura no Romas katoļiem pārgājusi pareizticībā, saglabājot savu vārdu un viņas kristīšanas ceremoniju izdarījis Mihails Sivickis.

— Luteticīgo draudžu grāmatu nav, lai arī tādās bija Preiļos, Livānos un Rožkalnos un tādējādi daudziem cilvēkiem mēs neko nevaram palīdzēt. Nevaram izmantot arī kādas baptistu draudzes grāmatu, jo tā rakstīta latīņu valodā. Ir paralēla pagasta grāmata, — saka A. Loginova.

Kādreiz mums pārmet, ka ilgi jāgaida, kamēr sagatavojam dokumentus, — piezīmē sarunu biedre. — Bet tie jau nav maizes klaiņi, ko veikli var nomest uz lešes. Atnāk iereibuši, sacel traci — nācies pat policiju aicināt kārtības ievēšanai. Visu laiku strādājam pie kādiem trim simtiem pieprasījumu no citiem rajoniem, cik pagūstam atbildēt, tik saņemam no jauna. Tā ka esiet saprotīši un iecietīgi.

..Šīs mājas darbinieku diena nebeidzas tad, kad tas rakstīts uz izkārtnes. Kad apmeklētāji jau sen prom, viņam vēl kāda stunda jāpaliek, lai visu sakārtotu un sagatavotu jaunai dienai...

A. Rancans

Linda Lore,
Livānu 1. vidusskolas 7.c klase

Linda Seržane,
Preiļu 1. vidusskolas 12.a klase

PADOMS

"No zemes tu esi nācis,
Par zemi tev jāpaliek"...
Tev darba smagums kā lācis
Šo parunu pieminēt liek.

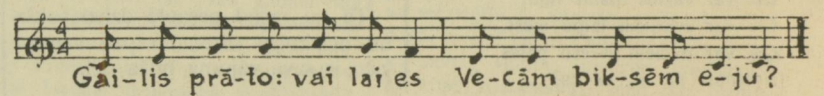
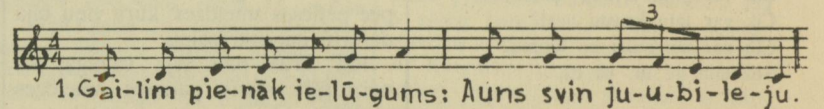
Bet pēkšņi kā pēdējais sveiciens
No valsts, ko par Aizsauli sauc,
Skan vecmātes sensenais teiciens,
Vēl gurušos pirkstos kļauts.

Un jūties pilns spirdzīgas dzīras,
Un neizteikts pārmetums skar:
"No darba neviens vēl nav miris,
Bez darba gan nomirt var".

No zemes tu esi nācis,
Par zemi tev jāpaliek.
Pirms nav vēl par vēlu — mācies,
Lai dzīves gudriba tiek.

Nellijs Drancāne, Vanagu deviņgadīgās skolas 4. klase
Valdemāra Anciņa vārdi

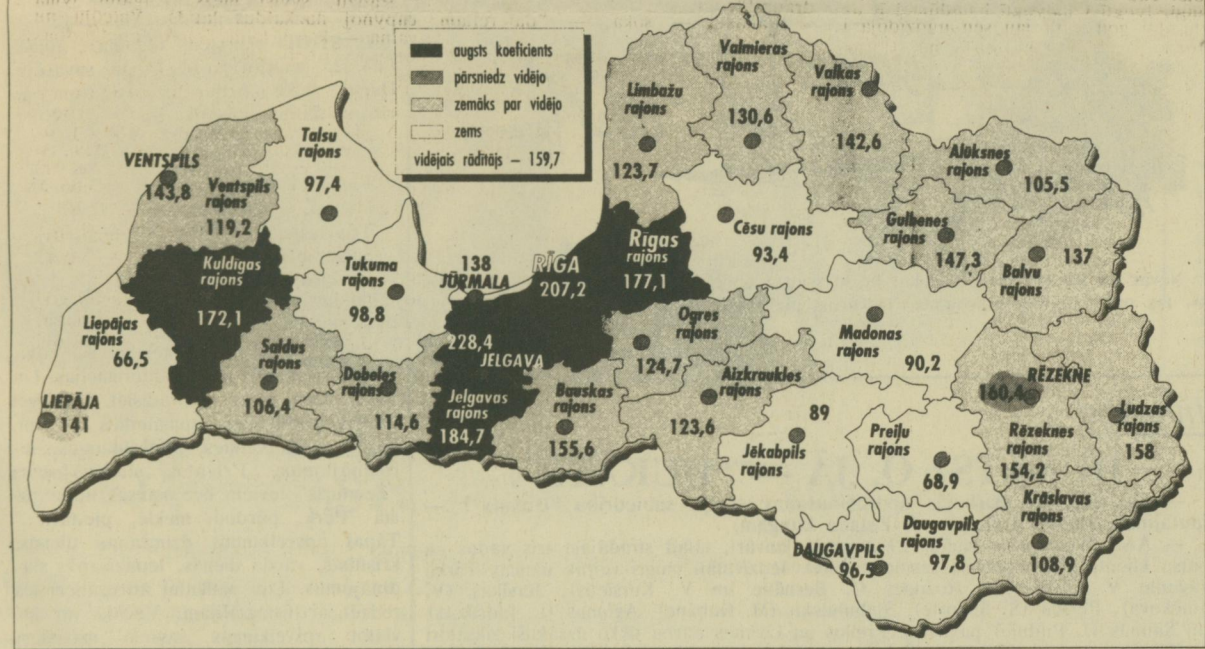
GAIĻA BIKSES

2. Gaiļis iet pie zirnekļa:
— Lūdzu, te būs nauda! —
Cauru nakti zirnekļis
Čakli vērpā, auda.
3. Nu ar baķi audekla
Gaiļis dieb uz upi:
— Vēzīt, draudziņ, meistarīn,
Kur tu šodien tupi? —
Vēzis lien no paceres
Un ar šķēri asu
Sagrīzē baķi gabalos,
Tādos, kādos prasa.
Drānu žmiedzis padusē,
Gaiļis steidz uz mežu —

Zin, kur meža ielokā
Mitinās daudz ežu.
6. Gaiļis savam mērķim būs
Driz pavisam tuvu:
Ežu tēvs ar adatām
Pukšķinādams šuva.
7. Šuva, šuva, šuva šu —
Krietnais ežu papa.
Tā nu beidzot gaiļim šīs
Goda bikses tapa.
8. Gaiļis lepni uzcirtās:
— Nu bez bažām eju,
Kurp vien mani aicinās, —
Kaut uz jubileju.

Noziedzības līmenis LR rajonos 1994. gadā (noziedzumu skaits uz 10 tūkst. iedzīvotāju)

Ontons Dzeņš

JŌSMUIŽA

Jōsmuižas bazneica calta 1803. godā, kas radzams nu akminī iekoltōgoda bazneicas ōrejā dybna sinā. Bazneica calta ipatneji stilā,kai arī ipatneju ikšpuses veidōjumū. Bazneicas dybnyā radzams Kalvarijas kolns,uz kura krysts ar pikoltu Jezu Kristū. Pi kolna byuvāts lelais oltors. Oltora sōnu sīnas byuvāts nu opolym akminim un akmiņu storpōs syuna, kas pilneigi atgōdnoy Kalvarijas kolnu.

Ipatneja beja ari ambona, kuras sōnūs beja divi tafeles ar desmit Dīva bausleibom, apzeimātom ar romīšus ciparim. Tod trejs golvas ar izbūstom acim, kuras nūzeimōja tūs cylvākus, kuri gribēja pīsovynōt svešu montu voi sovu zemes špūri taisēit plotōku,pōrarūt kaimiņa zemi. Vērs ambonas beja Svātais Gors bolūža veidā, kurs apskaidrōja mōceibu stōsteitōja prōtu.

Beja ari naleli vargani. Kai ambonu tai ari vargaņas nūjauce bkgs Ostrovskis.

Tymā laikā, kod bazneica calta, Jōsmuiža ir pīdarējuse Šadursku familijai, kurim ir pīdarējušas vairōkas muižas,kai Prezmā un cytas.

Kod bazneica bejuse uzcalta, tod uz laukuma pretim bazneicai ticis nūkauts vērsš un turpat capta gaļa un āsta, lai tai bazneicas ceļšona palyktu ilgōku laiku ļaužu atmiņā. Poša bazneica beja augstōkā vitā un nu laukuma beja jōkōp pa plotom

akmiņa trepem,koleidz tyki bazneicas dōrzā un tod bazneicā. Aiz bazneicas dōrza sīnas beja kopi. Es pimiņu, kod Jōsmuižā par prāvestu beja bkgs Možeiko, kurs Jōsmuižā myra un tyka apglobōts Jōsmuižas kopūs. Tod uz Jōsmuižu tyka pōrcalts Vōrkovas vikars Vernass, kurs saslyma ar nevrim. Pēc Vernasa Jōsmuižā dzeivōja vacōkais latgaļu bkgs Aleksandrs Platpīrs. Pēc Platpīra beja Mikeļonis, Ostrovskis, Kaļve un kai pādejaiss bkgs Juška.

Dūmojams, ka Kuznecovs Jōsmuižu nūpērka nu Šadurskim. Kuznecovs nabeja nikaidš grafš, bet vīnkōrš mužiš, kurs beja ticis pi bogōteibas. Taipat,pīmāram,Sylavišku muižas ipašnikš un Šustjankas voi Novoseljās ipašnikš Statins, kuram nūpērka muižu Marnauzas (Viļakas) muižineica, jo tai beja ipasaticš kučera puika, un taidi beja vairōki cyti gadejumi.

Raiņa tāvs Pliksīns Jōsmuižas muižu rentēja nu Kuznecova. Kuznecovu komunisti 1918. godā arestēja, aizvede uz Daugovpili un kūpā ar vairōkim cytim nūšōve. Jam palyka divi mōsas vacmeitas. Vīna nu mōsom apprecēja Kamonovu, kurs tod sōka pōrvaldeit Jōsmuižu.

Kaidi trejs kilometri nu Jōsmuižas uz leju Korna patmaļas byuvēja vōcīts Korn uz Jegorišku zemes. Par tū Jegorišku sādžas zemnikim uz vysim laikim beja jōmāl bez moksas. Munā apkaimī šōs patmaļas tyka sauktas ar trejim vōrdim: Korna, Jegorišku un Dziļajom. Pādejaiss nūsaukums beja cēlīs nu tō, ka pībraukšona pi patmaļom beja ļūti

gryuta stōvas un dīzgon garas pīkaļnes dēļ. Bez brēmzem navarēja pībraukt. Ūtrys tryukums beja, ka vosoras laikā tryuka yudiņa. Korna patmaļas nu tāva montōja jō meita. Kaidi divi kilometri nu Korna patmaļom uz leju beja Pelēča patmaļas, kuras cēle Korna atvastais vōcīts Šneiders ar sovu brōli. Pi šom patmaļom beja loba pībraukšona un nikod natryuka yudiņa. Cylvāku vysod beja pylns nu Jōsmuižas, Preiļu, Vōrkovas, Kolupa un Leiksnas pogostim. Ilgi beja jōgaida,koleidz tyka pi maļšonas. Pymō ipašnika Šneidera laikā Pelēča patmaļōs beja vyslobōkō kōrteiba kai pošōs patmaļōs tai ari apkolpōšonas ziņā. Cylvāki brauce nu vysom pusēm dīnu un nakti. Reitā vysi gaida kōrtas raksteitōja. Atīt Šneidera brōļš un sauc: „Kurs pymais?“ Nu vysom pusēm atsasauc: „Es!“ un tod jys aizadusmoj un sauc: „Kurs pādejaiss?“ Kaidš vecēits atsasauc un jū iroksta kai pymū. Pēc Šneidera nōves patmaļas pōrgōja brōļu Bricu rūkōs. Šneidera vīneigō meitine strōdōja Preiļu optikā pi Held kuņdzes. Nu Kazimira Brica Pelēča patmaļas nūpērka bkgs Gedvillo, kurs vacuma dēļ nabeja spējeigs patmaļas pōrvaldeit. Nu bkga Gedvillo patmaļas pōrjēme Jezups Veļkme.

Jōsmuižas pogostā krīvu beja moz,tikai Kaļvānūs un Pelečoukā. Pūļu šļachtas beja vairōk kaimiņu pogostūs,kai Vōrkovas, Kolupes un Preiļu. Jōsmuižas pogostā ir vairōkas foļvarkas,kuras pīdar pūlim,kai ari dažim latgalim, kuri palykuši par pūlim,kai Brici un Gibonišku Lazdāni.

Normunds Dimants

Smeldze

Bezmiega naktis —
Tās vēl nav zaudēta dzīve.
Bezmiega naktis —
Tās vēl ir vērti uz brīvi.

Bezmiega naktis —
Tās vēl ir miera sapņi.
Bezmiega naktis —
Tās mūs ar cerību apņem.

Es reizēm miru lielās sāpēs,
Bet nezināju, ka no prieka arī mirst,
Kad prieks ir lielāks
nekā bāds un sāpes,
Kad prieks ir acumirkļa
zvaigznes šķirsts.

Es ilgi nezināju, tagad bīstos
Vairs noticēt pat laimes atblāzmai.
Nē, labāk lai ir manas bēdas istas,
Ne mirklis prieka, nozagts mūžibai.

Cik var paguris kāpt kalnā?
Cik var tālu krustu nest?
Cik var nedomāt no kauna?
Nezinām ne tu, ne es.

Cik var vērtus atstāt vaļā,
Cik var sviešiem laipu mest,
Cik var paciest svēšo paļās,
Nezinām ne tu, ne es?

Reiz dzīvoja sirds. Ur sirdī dzīvoja smeldze.

Smeldze nedeva miera sirdij ne dienu, ne nakti, tomēr sirds to negribeja projām laist, jo uzskatīja par savu īpašumu.

Smeldze tupēja sirds stūrīti, čokura sarāvusies, un smeldza.
Kad smeldze smeldza, sirds raudāja, bet uzskatīja, ka tas ir labi — derīgi veselībai.

“Laid mani ārā!” lūdzas smeldze.
“Nelaidīšu vist!” atcirta sirds. “Tu man nodrošini veselību līdz sirmam vecumam!”

Tad smeldze sāka smelt tā, ka sirds neizturēja un palaida smeldzi pasaulē.

Smeldze uzkāpa debesis un atmirzēja kā daudzkrāsaina varavīksne. Bet sirds palika tukša un izdomāja pati sev smeldzi.

Bet tā bija neista smeldze, un sirds raudāja liekulīgas asaras, un ilgās pēc patiesas smeldzes, kura viņu bija darījusi daudzkrāsainu.

Bet sirds pati bija vainīga, ka neizturēja savas patiesas smeldzes smeldzi.

Tā nu tagad pasaulē dzīvo tukša un nelaimīga sirds, un pati vainīga vien ir sava vājuma brīža dēļ.

LLKC Augkopības nodaļa

Dārzu sēkļu īpašības

Dārzeni	Dīgšanas saglab. gados	Minimālā dīgšanas temperatūra	Dienų skaits līdz uzdīgšanai		Izsējas daudzums kg/ha	Iestr. dziļ. cm
			laukā	siltumnīcā		
Bietes	4-5	5-6	10-14	7-10	12,0	2,5-4,0
Burkāni	2-3	4-5	12-18	9-12	4,5	2,5-4,5
Gurķi	5-6	13-15	5-8	6-9	8,0	1,5-2,5
Kāji	4	2-3	3-6	2-4	-	1,0-1,5
Galviņkāposti	3-4	2-3	4-6	3-5	0,4	-
Ziedu kāposti	3-4	2-3	4-6	3-5	0,4	-
Kirbji	5	10-12	6-8	4-5	-	-
Pētersīļi	3-4	3-4	15-20	12-16	-	-
Pupas	7-9	3-4	4-8	3-5	-	-
Dārza pupiņas	7-9	8-9	6-10	4-7	-	-
Puravi	3	2-3	14-18	8-14	-	-
Redīsi	4-5	1-2	4-6	3-5	15,0	2,0
Salāti	3-4	2-3	8-10	4-6	3,0	1,0-1,5
Selerijas	4-5	3-4	16-22	12-14	-	-
Sīpoli	3	4-5	12-25	10-16	6,0	1,5-2,5
Skābenes	2-3	1-2	8-12	-	-	-
Tomāti	3-4	10-12	6-8	4-5	0,4	-
Zirņi	5-7	1-2	4-6	3-5	180	4,0-5,0

AUGĻU KOKU UN OGU KRŪMU STĀDUS PIEDĀVĀ VALSTS BULDURU DĀRZKOPĪBAS TEHNĪKUMA KOKAUDZĒTAVA

Jūrmala, LV-2010, tālrunis 7-53135

ĀBELES	BERGAMOTE 0.80—1.00
VASARAS CENA, Ls	TALSU SKAISTULE
BALTAIS	PLŪMES
DZIDRAIS 0.80—1.00	SKOROPLODNAJA 0.80—1.00
KONFETNOJE	LATV. DZELTENĀ OLPLŪME
CUKURĪŠ	LATV. SARKANĀ OLPLŪME
CLOSE	NANSI MIRABELE
ATVASARA	SUHKRUPLOOM
QUINTA	AVE
RANGER	MIRNAJA
JULIRED	UPENES
MAJORU SALDAIS	
RUDENS	OJEBYN,
TREBŪ SĒKLAUDZIS	TITANIA 0.30—0.35
MELBA	SARKANĀS JĀNOGAS
RĪGAS ROŽABELE	HOLANDES
BERŽENINKU ANANĀSA	SARKANĀS 0.30—0.35
VIDZEMES ZELTA RANETE	VĪNOGAS
ZIEMAS	
ANTONOVKA	ZILGA, VELDZE,
TALVENAUDING	GUNA 1.00
NORIS	
CELMIŅU DZELTENĀIS	PIETEIKUMUS UZ KO-
BURTNIEKU ZIEMAS	KAUDZĒTAVU SŪTĪT LĪDZ
LAIZĀNU ZIEMAS	1995. GADA MARTAM.
RĀJA	
IEDZĒNU	
NOVODOGŅEJE	
LOBO	
BUMBIERES	
BĀRTAS	Bulduru dārzkopības tehnikuma dati

Rajona lauksaimniecības konsultāciju birojs, Preiļi, Raiņa bulvārī 19.
Tālr. 22391. Redkolēģija.
Dibinātājs — A. Rancāna izdevniecība. Masu informācijas līdzekļa reģistrācijas apliecība Nr. 2000.

NOVADU VALODAS KRĀŠŅAIS KOKS

Nadacaps. Taida cylvāka apzeimōsonai, kuram ir kaidis psihisks tryukums, resp. kuru cyti nauzskota par normalu, Latgolā ir vairōki vōrdi vai pat vasalas frazes. Vins nu taidim ir: nadacaps.

Bez tam litoj vēļ šaidus vōrdus: Ni caps, ni vōreits. Tryukst skryuveites. Vīna skryuveite ir vāleiga. Jam vysī nav mōjōs. Jam tryukst piktō galdeņa (šeit nūzeimōj dēleiti). Nadaparāts. Tryukst piktō brōļa.

Nōtrēs atosts. Ar šū izteicīni apzeimōj ōrlauleibas bārnu.

Tatarvaņs. Ar nūzeimi jaunais pīns. Tautā pazeistama dzīsmē nu partiju laikim Latgolā. Ir bejuse drukōta latgaļu presē.

Seikūs vēlēšonu blēžu
Pylns kai myusu upēs vēžu.

Lai pi varas tikai tikt,
Dažs lobs gotovs golvu likt.
Dēvej sevi dažs puiss mudeigs,
Ka šys nadzārōjs un gūdeigs.
Nadzer pats, bet dzyrda ļauds,
Tysmu veikalu tam daudz.
Jo tev ira skaista sīva,
Esi drūšs, kai tikt pi Dīva,
Skaista sīva stōjōs priškā:
Veireņš omotā ir iškā.

Nevar un nevar saprast — kas ar to sviestu notiek! Kas notiek ar mūsu makiem — tas pat muļķiem saprotams. Tie kļūst aizvien plānāki!

Agris Liepiņš

“Dienas Biznesa” karikatūru nodaļa

Intervija

DUKĀTS? O, JĀ — “DUKĀTS”!

— Cik ilgi jau darbojas apdrošināšanas akciju sabiedrība “Dukāts”? —
jautājums filiāles vadītājam J. Zalāna kungam.

— AAS “Dukāts” dibināta 1992. gada janvārī, tāpat strādājam trīs gadus un mūsu klientu skaits pašlaik sasniedz 2000. Iedzīvotāji mums vairāk uzticas Turku (aģente V. Liepniece), Rožupes (L. Bernāne un V. Kursietis), Jersikas (V. Hačkova), Pelēcu (S. Šnepste), Stabulnieku (M. Rubāne), Aglonas (L. Indrikovs) un Saunas (J. Pudule) pagastos. Preiļos un Līvānos darbu tikko uzākuši taksatori S. Glužina un V. Zundāns. Šobrīd pastāvīgu aģentu mums vēl nav Rožkalnu, Sutru un Sīkukalna pagastos.

— Kļūst baumas, ka AAS “Dukāts” bankrotējis, pārtraukusi darbību?

— Dzirdētas un tiek saņūtas ar Vladimira Dukāta slepkavību Rīgā. Tam nav nekāda sakara ar AAS “Dukāts”, vienkārša vārdu sakritība. Ir tā, ka dažs labs priekšlaicīgi apglabāts, bet vēl ilgi dzīvojis. Mēs esam pilnīgi norēķinājušies ar saviem klientiem, valstij samaksāti visi nodokļi, par telpu iri un citi izdevumi. Nav gadījies, ka mūsu darbinieki nesāņemtu algu. AAS “Dukāts” savus īpašumus apdrošinājušas visas rajona spēcīgākās zemnieku saimniecības — Sērmie Galēnu pagastā, H. Vibornais un J. Pastars Riebiņu, V. Mežiniece Aglonas, T. Ivdre un J. Šnepsts Aizkalnes, A. Rušenieks un P. Cirsenieks Jersikas un daudzi citi.

— Kas jūsu darbā sagādā lielākas grūtības?
— Kadru trūkums. Neskatoties uz ļoti lielo bezdarbu, strādātgrībētāju ļoti maz. Laikam izdevīgāk ir apmierināties ar bezdarbnieku pabalstu.

— Ar ko AAS “Dukāts” atšķiras no citām? Vai vajadzīgas tik daudzas apdrošināšanas sabiedrības?

— Principālas atšķirības nav. Mēs cenšamies pielietot iespējami mazākus maksājumu tarifus, un ļaiku ļaudim tas nav viennozīmīgi. Kas attiecas uz sabiedrību skaitu, tad tam tā arī jābūt. Vienai piederētu monopols ar visām izrietošajām sekām, no savstarpējās konkurences iegūst klienti — visas cenšas strādāt labāk. Atcerēsimies, ka pirms gadiem pieciem ciematā bija tikai viens veikals ar preču mūžīgu trūkumu un garajām rindām. Kas notiek tagad? Katrs gatavs kaut par santīmu pārdot lētāk...

PALIKA TIKAI CELMI...

Marija Lazdāne — SIA RBKK grāmatvedē, viņas ģimenei pienākas zeme Rožkalnu pagasta centrā, kādreizējie vīra vecā tēva īpašumi. Bet tie aizņemti — uzbūvēts ciemats. Ģimene nebija preti līdzvērtīgu platību saņemt citā vietā, pat citā pagastā — Riebiņu Petrauskos. Tur nopirka māju. Zemes nav daudz — divi hektāri, bet pietiekami nelielai naturālajai saimniecībai. Kāda pussimta metru atālumā no mājas

bija jau krietni paaugusies egļu “kupsiņa” 0,3 hektāru platībā. Viss ienests plānā oficiāli, no kopīgā fona izdalīts ar sarkanu svītrojumu. Jaunie saimnieki, kuri dzīvo un strādā Preiļos, katrā brīvajā laikā ieradās šajā dabas stūrī, lai sākotu un padarītu tīkamu. Priecājās, ka pašiem savs parks — tas nelielais vēris, kuru savas kāpāpas vietā pienākas. Bet... viendien, kad atbrauca, pamanīja nelaimi — egles pazudušas,

Paruļs. Tys vōrds ir saisteits ar plitu, kas beja labi prōva. Uz tōs atsaroda divi vai trejs pūdi.

Šakaļs. Par šakalim sauc smolki sašķaļdeitu, ļūti svečainu prīdes molku, labi izkaltātu, kas vīgli dag. Pagaleišu garums apmāram 30 cm.

NU VIĻAKAS POGOSTA

Bolgzdi un bougzdi — nu kōrkla pagatavōti kūki, aplikti ap rogovu mītnom, lai saturātu obi slīces.

Colonka — aužamūs stōlu atspūle.

Čouce — tīvs kūceņš aužamajā atspūlē, uz kura uztyņ dīgus vai dzeju.

Dzāslans — cepļa cauruma, resp. cepļa mutes aiztaisamais skōrds. Ogrōkūs laikūs tys beja nu kūka — labi bīzs, masivs golds (dēlis), kuru aizlyka, kod nu cepļa jau beja izraustas ūgles.

Jōklis — cylvāks, kas skraida apkōrt, nanūpītna persona.

Klimks — klybs cylvāks.

Kļusts — blēdeigs cylvāks, kas spējeigs uz vysaidim stikim un nikim.

Kūrica — jumta spīde.

Louškini — pučes zīdi pļovā, kurim, aizspīzūt голу ar pērstim, rūdās pyusleits, kas spīzūt, pōrpleist ar trūksni. Varakļōnūs tūs zīdus sauc: pleiškini, Drycānūs — poukšyni.

Lomzīs — naveikls veirīts.

Luškuni — veiriša dzymuma organi.

Mītnes — vertikali kūki rogovu slīcēs. Uz mītnēm vērsā nōk bolgzdi vai bougzdi.

Moučuksne — meža zōle, kū gūvis labprōt ād, greišlam vai skaļbem leidzeiga zōle.

PĀRDOD, PĒRK, MEKLĒ, PIEDĀVĀ

LĪVĀNOS, RĪGAS IELĀ 226
jauns jauko preču veikals
“AKMENS ZIEDS”
Pārdošanā: — pārtika,
— saimniecības preces,
— trikotāža.
Darba laiks — no pulksten 7.00 līdz
22.00.
Laiņi lūdzam!

Visiem preiļiešiem zināmā agrofirma “Turība” veikalā sāks darboties saimniecības preču nodaļa (bijušajā piena nodaļā, kura savukārt apvienota ar maizes nodaļu).

PĀRDOD skursteni (metāla), apmēram 25 metrus garu, kvēpu savācēju. Darba laikā zvanīt uz Pelēciem pa tālruni 55635 vai vakaros — 55690.

“ZEMTURIS”

Viena eksemplāra cena — 0,05 l.s.
Mēnesī, iznāk 4 reizes — 0,20;
Trīs mēnešos, 13 reizes — 0,65;
Sešos mēnešos, 26 reizes — 1,30;
Deviņos mēnešos, 39 reizes — 1,95;
Divpadsmit mēnešos, 52 reizes — 2,30 latī.

Vai tas ir daudz? Protams, ka nav. Toties iegūsi daudz informācijas. Un tādas, kuru citur neatradīsiet. Plus vēl iespēja publicēties, apmainīties domām, izteikt savas vēlmes, priekšlikumus, ierosinājumus. Privātos sludinājumus “Zemturis” ievieto bez maksas nodalījumā “Pērk, pārdod, meklē, piedāvā...”

Tāpat apsveikums dzimšanas dienās, kristībās, vārda dienās, iepazīšanās sludinājumus. Loti patīkami adresātiem tos redzēt ar fotogrāfijām. Vecāki var ievietot apsveikumus saviem mazulim kopā ar kūmām, jaunlaulāto foto un tamlīdzīgi. Jūsu iesūtītās vēstules, attēlus un citus materiālus, kad tie būs publicēti, varēs saņemt atpakaļ.

LĪVĀNIEŠI!

Dāmas un kungi, jaun kundzes un jaunkungi!

Rīgas ielā 226. veikalā “Akmens zieds” pārdošanā visi laikraksta “Zemturis” iznākušie numuri! Cena — 5 santīmi.

Veikalā “Akmens zieds” ir “Zemtura” stends, šeit pieņēma lasītāju sludinājumus bez maksas, var nodot vēstules redakcijai.

Jūsu “Zemturis”

Iznāk no 1994. gada 30. decembra, reizi nedēļā — ceturtdienās. Izdevēja norēķinu kots Bankas “Baltija” Preiļu filiālē Nr. 000468996. Adrese: A. Upīša ielā 3-49, LV-5301, tālrunis 21516.

1 iespiedloksne, metiens — 297 eksemplāru. Iespiesta SIA “SAB”, Daugavpīlī, Valkas ielā 1.